พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่ม 116 ตอนที่ 118 ก เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2542 ซึ่งทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน 2542

เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้มีการพัฒนาและมีการปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ ภายใต้หลักความปลอดภัยทางชีวภาพ ด้วยการให้สิทธิคุ้มครองทางกฎหมาย อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ และพัฒนาการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมือง และพันธุ์พืชป่า และเพื่อการกระตุ้นเร่งเร้าให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรทางพันธุกรรมพืชอย่างยั่งยืน

สาระสำคัญ

นิยาม **<u>ความหมาย</u>** ของคำภายใต้บทบัญญัติกฎหมาย

ภายใต้บทบัญญัติ ในพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ได้กำหนดนิยามคำที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบและขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น

"พืช" หมายถึง สิ่งมีชีวิตในอาณาจักรพืช และให้รวมถึง เห็ดและสาหร่าย แต่ไม่รวมถึงจุลชีพอื่น จะเห็นได้ว่าเจตนารมย์ของพระราชบัญญัติ ต้องการให้ครอบคลุมถึงเห็ดและสาหร่ายด้วย จึงได้กำหนดลงไปในคำนิยามของพืชเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ไม่รวมถึงจุลชีพชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้ จุลชีพชนิดใหม่ที่ได้จากการปรับปรุงพันธุ์สามารถที่จะขอรับความคุ้มครองได้ภายใต้บทบัญญัติ ในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542

"พันธุ์พืช" คือ กลุ่มของพืชที่มีพันธุกรรมและลักษณะทางพฤกษศาสตร์เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สม่ำเสมอคงตัว และแตกต่างจากกลุ่มอื่นในพืชชนิดเดียวกัน และให้หมายความรวมถึง ต้นพืชที่จะขยายพันธุ์ให้ได้กลุ่มของพืชที่มีคุณสมบัติข้างต้น ภายใต้บทบัญญัติดังกล่าว พันธุ์พืช (cultivated variety) เป็นกลุ่มย่อยลงมาจากชนิด (species)

้ว่าพันธุ์พืชป่าต้องเป็นพันธุ์พืชที่มิได้ใช้เพาะปลูกอย่างแพร่หลาย ถึงแม้ว่าพันธุ์พืชนั้นได้ถูกนำออกมาจากป่าแล้ว แต่ยังไม่ได้นำมาใช้เพาะปลูกอย่างแพร่หลายก็ตาม ภายใต้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ผู้เก็บจัดหาหรือรวบรวมพันธุ์พืชป่า เพื่อปรับปรุงพันธุ์ ศึกษาทดลอง หรือวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ทางการค้า จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่และต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์กับรัฐ

"การตัดต่อสารพันธุกรรม" คือ กระบวนการในการนำสารพันธุกรรมที่มีต้นกำเนิดจากสิ่งมีชีวิตทั้งที่เป็นสารพันธุกรรมธรรมชาติ สารพันธุกรรมที่ ดัดแปลงจากธรรมชาติหรือสารพันธุกรรมที่สังเคราะห์ขึ้น ถ่ายเข้าไปรวมหรือร่วมอย่างถาวรกับสารพันธุกรรมเดิมของพืช ทำให้มีลักษณะที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนตามธรรมชาติ

บทบัญญัติภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 กำหนดให้พันธุ์พืชใหม่ที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม (Genetically Modified Plants) จะต้องผ่านการประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพหรือสวัสดิภาพของประชาชน ก่อนที่จะจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ได้

ประโยชน์ของกฎหมายที่เกษตรกรจะได้รับ

1. เกษตรกรที่เป็นนักปรับปรุงพันธุ์พืช จะได้รับความคุ้มครองพันธุ์พืชที่ตนเองเป็นผู้ปรับปรุงพันธุ์ขึ้น
2. เกษตรกรที่รวมตัวเป็นชุมชนและมีพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น จะได้รับสิทธิเป็นเจ้าของพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นนั้น
3. พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่าที่มีอยู่ในประเทศไทย จะได้รับความคุ้มครองในรูปแบบของการแบ่งปันผลประโยชน์ จากการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชดังกล่าวในการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อการค้า ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะนำเข้าสู่กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช

กำหนดความหมาย

"พืช" หมายความว่า สิ่งมีชีวิตในอาณาจักรพืชและให้หมายความรวมถึงเห็ดและสาหร่าย แต่ไม่รวมถึงจุลชีพอื่น

"พันธุ์พืช" หมายความว่า กลุ่มของพืชที่มีพันธุกรรมและลักษณะทางพฤกษศาสตร์เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่สม่ำเสมอ คงตัวและแตกต่างจากกลุ่มอื่นในพืชชนิดเดียวกัน และให้หมายความรวมถึงต้นพืชที่จะขยายพันธุ์ให้ได้กลุ่มของพืชที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น

"พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น" หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในชุมชนใดชุมชนหนึ่งภายในราชอาณาจักร และไม่เคยจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้

"พันธุ์พืชป่า" หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีหรือเคยมีอยู่ในประเทศตามสภาพธรรมชาติและยังมิได้นำมาใช้เพาะปลูกอย่างแพร่หลาย

"พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป" หมายความว่า พันธุ์พืชที่กำเนิดภายในประเทศหรือมีอยู่ในประเทศ ซึ่งได้มีการใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายและให้หมายความรวมถึงพันธุ์พืชที่ไม่ใช่พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นหรือพันธุ์พืชป่า

"สารพันธุกรรม" หมายความว่า สารเคมีที่ทำหน้าที่กำหนดลักษณะเฉพาะของสิ่งมีชีวิต โดยสามารถเป็นต้นแบบในการจำลองตนเองและถ่ายทอดไปยังรุ่นต่อไปได้

"การตัดต่อสารพันธุกรรม" หมายความว่า กระบวนการในการนำสารพันธุกรรมที่มีต้นกำเนิดจากสิ่งที่มีชีวิตทั้งเป็นสารพันธุกรรมธรรมชาติ สารพันธุกรรมที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ หรือสารพันธุกรรมที่สังเคราะห์ขึ้น ถ่ายเข้าไปรวมหรือร่วมอย่างถาวรกับสารพันธุกรรมเดิมของพืชทำให้มีลักษณะที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนตามธรรมชาติ

"สภาพทางพันธุกรรม" หมายความว่า องค์ประกอบโดยรวมของข้อมูลพันธุกรรมที่กำหนดการแสดงออกซึ่งลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตร่วมกันสภาพแวดล้อม

"ส่วนขยายพันธุ์" หมายความว่า พืชหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพืชที่สามารถทำให้เกิดพืชต้นใหม่ได้โดยวิธีปกติ ทางเกษตรกรรม

"นักปรับปรุงพันธุ์พืช" หมายความว่า ผู้ซึ่งทำการปรับปรุงพันธุ์ หรือพัฒนาพันธุ์จนได้พันธุ์พืชใหม่

"ชุมชน" หมายความว่า กลุ่มของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐาน และสืบทอดระบบวัฒนธรรมร่วมกันมาโดยต่อเนื่อง และได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีประกาศแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวดที่ 2 พันธุ์พืช

มาตรา 11 พันธุ์พืชตามพระราชบัญญัตินี้ต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

(1) มีความสม่ำเสมอของลักษณะประจำพันธุ์ ทางด้านสัณฐานวิทยา สรีรวิทยา หรือคุณสมบัติอื่นที่เป็นผลเนื่องจากการแสดงออกของสภาพทางพันธุกรรมที่จำเพาะต่อพันธุ์พืชนั้น

(2) มีความคงตัวของลักษณะประจำพันธุ์ที่สามารถแสดงลักษณะประจำพันธุ์ได้ในทุกครั้งของการผลิตส่วนขยายพันธุ์พืชนั้น เมื่อขยายพันธุ์ด้วยวิธีทั่วไปสำหรับพืชนั้น

(3) มีลักษณะประจำพันธุ์แตกต่างจากพันธุ์อื่นอย่างเด่นชัด ทางสัณฐานวิทยา สรีรวิทยา หรือมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นผลเนื่องจากการแสดงออกของสภาพทางพันธุกรรม ที่แตกต่างจากพันธุ์พืชอื่นลักษณะของพันธุ์พืชตาม (1) ไม่ใช้บังคับกับพันธุ์พืชป่า

การบริการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช

1. รับจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

ส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัย เพื่อประโยชน์ทางการค้า

3. ออกใบอนุญาตในการเก็บ จัดหา รวบรวม พันธุ์พืชเมืองทั่วไป พันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใด ของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัย ไม่มีวัตถุประสงค์ทางการค้า

4. ทำสัญญาแบ่งปันผลประโยชน์

5. ต่ออายุ อนุญาตให้ใช้สิทธิ กำกับดูแลสิทธิและการละเมิดสิทธิ

6. ติดตามการจัดสรรผลประโยชน์

7. ตรวจสอบการแบ่งปันผลประโยชน์ในกรณีที่ใช้พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชป่า และพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปมาใช้ในการปรับปรุงพันธุ์

แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. การจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืช (กำลังดำเนินการ)
2. การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง
3. การขออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์
4. การขออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์
5. การขออนุญาตนำผ่านพืชอนุรักษ์
6. การออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมฯ

การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง

ผู้ซึ่งประสงค์จะทำการขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ยื่นแบบคำขอ **พ.พ. 15** และ บัญชีประกอบแบบคำขอฯ พร้อมหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบ พ.พ. 15 ต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร ด้วยตนเอง หรือโดยทางไปรษณีย์ ถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร ในกรณีขึ้นทะเบียนพืชอนุรักษ์บัญชี 1 จะต้องเสียค่าธรรมเนียมใบสำคัญ การขึ้นทะเบียน ฯ จำนวน 500 บาท (ต่อใบสำคัญการขึ้นทะเบียน 1 ฉบับ ซึ่งมีอายุ 5 ปี)

2. เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับแบบ พ.พ. 15 แล้วจะดำเนินการตรวจสอบเอกสารดังต่อไปนี้

2.1 หลักฐานประกอบแบบคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

- ในกรณีบุคคลทั่วไป จะต้องมีสำเนาหรือรูปถ่ายบัตรประชาชน/ใบสำคัญประจำตัวอย่างอื่น ที่ราชการออกให้ และต้องมีลายมือชื่อรับรองสำเนาด้วย
- ในกรณีที่เป็นนิติบุคคล จะต้องมีสำเนาหรือรูปถ่ายหนังสือรับรองการจดทะเบียน วัตถุประสงค์ และผู้มีอำนาจลงชื่อแทนนิติบุคคลผู้ขอขึ้นทะเบียน
- ในกรณีที่ให้บุคคลใดดำเนินการแทนนิติบุคคล บุคคลนั้นต้องมีหนังสือแสดงว่าเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินกิจการของนิติบุคคล

2.2 แบบบัญชีประกอบแบบคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

- รายชื่อพืชอนุรักษ์ โดยระบุเป็นชื่อสามัญ และในกรณีที่ทราบชื่อวิทยาศาสตร์ให้ระบุชื่อวิทยาศาสตร์ด้วย
- จำนวนพ่อ-แม่พันธุ์ที่ใช้ในการขยายพันธุ์เทียม ซึ่งจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย)
- วิธีการขยายพันธุ์เทียม จำนวนเพื่อการค้าที่เป็นไปได้ตามวิธีการขยายพันธุ์เทียมนั้นการจัดการและควบคุมสภาพแวดล้อม

ในกรณีที่เอกสารไม่ครบ หรือเอกสารไม่ถูกต้องเจ้าหน้าที่จะติดต่อไปยังผู้ยื่นคำขอทางโทรศัพท์ หรือ โทรสาร หรือทาง ไปรษณีย์ ตามที่ผู้ยื่นคำขอแจ้งไว้ และผู้ยื่นคำขอต้องทำการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ตั้งแต่วันที่รับแจ้ง มิฉะนั้นจะถือ ว่าสละสิทธิ์ในคำขอนั้นเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอที่ได้แก้ไขอย่างถูกต้องแล้วจะทำการออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์พร้อมทั้งแบบบัญชีรายชื่อพืชอนุรักษ์ที่มีอยู่ในสถานที่เพาะเลี้ยงนั้นให้ผู้ยื่นคำขอภายใน 30 วัน

5. เมื่อผู้ยื่นคำขอได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแล้วจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่องการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง ดังต่อไปนี้

5.1ภายในวันที่ 31 มกราคม ของแต่ละปี จะต้องจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน ตามแบบ พ.พ. 17 ซึ่งในทางปฏิบัติก่อนถึงสิ้นปีปฏิทินกรมวิชาการเกษตรจะมีหนังสือเพื่อเตือนให้ทราบ

5.2 ในกรณีที่มีการเพิ่มหรือลดชนิด และจำนวนของพืชอนุรักษ์จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบโดยใช้แบบ พ.พ.18

5.3 ในกรณีที่มีการเปลี่ยน ชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ หรือชื่อผู้ดำเนินกิจการเพิ่ม หรือ ลด หรือย้ายสถานที่เพาะเลี้ยงจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบโดยใช้แบบ พ.พ. 21

6.กรณีที่ผู้มีใบสำคัญฯไม่ปฏิบัติตามข้อ 5.1 และข้อ 5.3 พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีหนังสือสั่งการให้ผู้ได้รับใบสำคัญฯ ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในเวลา 45 วัน ถ้าพ้นกำหนดนี้แล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการยกเลิกใบสำคัญฯนั้น ผู้ได้รับใบสำคัญที่ถูกยกเลิกนั้น อาจขอยื่นใบสำคัญใหม่ได้ต่อเมื่อพ้นระยะเวลา 2 ปี นับตั้งแต่ใบสำคัญนั้นถูกยกเลิก

7. ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์มีอายุ 5 ปี ดังนั้นก่อนที่ใบสำคัญจะหมดอายุ ให้ผู้ที่ได้รับใบ สำคัญฯที่มีความประสงค์จะต่ออายุใบสำคัญฯให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. 19 ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร (ควรยื่นก่อน 30 วัน ก่อนที่ใบสำคัญจะหมดอายุ)

8. ในกรณีที่ผู้มีใบสำคัญฯประสงค์จะขอใบแทนใบสำคัญฯ ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. 20 ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กอง คุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

การขออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์

ผู้ที่มีความประสงค์จะนำเข้าพืชหรือผลิตภัณฑ์พืชนอกจาก จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติกักพืชแล้วจะต้องขออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์นั้น โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การขออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามวงศ์ และชนิดที่ระบุในบัญชี 1 และ 2

1.1 ยื่นคำขอตามแบบ **พ.พ. 13** ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร พร้อมเอกสารประกอบการนำเข้า ซึ่งได้แก่ หนังสืออนุญาตส่งออก จากประเทศต้นทาง (CITES Export Permit) ฉบับตัวจริง

1.2 เจ้าหน้าที่ตรวจสอบจำแนกชนิดพืชอนุรักษ์ ว่าถูกต้องตรงตามหนังสืออนุญาตส่งออกจากประเทศต้นทาง จึงจะออกหนังสืออนุญาตนำเข้า โดยลงลายมือชื่อกำกับในช่อง 13 และช่อง 14 ของแบบหนังสืออนุญาต (พ.พ. 14)

1.3 สำหรับเอกสารประกอบการนำเข้านั้นอาจใช้ใบรับรองปลอดศัตรูพืช (Phytosanitary Certificate) ฉบับตัวจริง

ในกรณีที่นำเข้าชนิดพืชอนุรักษ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยง (Artificially Propagated) เฉพาะจาก 10 ประเทศดังต่อไปนี้ Austria, Belgium, Denmark, Canada, Germany, Italy, Luxemburge, Netherlands, Republic of Korea, Singapore, Sweden, Switzerland

2. การขออนุญาตนำเข้าล่วงหน้าซึ่งพืชอนุรักษ์ และซากของพืชอนุรักษ์ตามวงศ์และชนิดที่ระบุในบัญชี 1 และ 2 เพื่อนำไปเป็นหลักฐานการขอหนังสืออนุญาตส่งออกจากประเทศต้นทาง

2.1 ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. 13 ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

2.2 พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสืออนุญาตนำเข้าโดยลงลายมือชื่อกำกับในช่อง 13 ของแบบหนังสืออนุญาต (พ.พ. 14)

2.3 เมื่อจะนำเข้าพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ดังกล่าว ให้ผู้รับหนังสืออนุญาตนำเข้ายื่นหนังสือนำเข้าพร้อมทั้งเอกสารประกอบการนำเข้าต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร

2.4 พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ที่นำเข้าว่าถูกต้องตรงตามที่แสดงไว้ในหนังสืออนุญาตส่งออกจากประเทศต้นทางแล้ว จึงลงลายมือชื่อกำกับในช่อง 14 ของแบบหนังสืออนุญาต หนังสืออนุญาตจึงจะสมบูรณ์

3. การขออนุญาตนำเข้าพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามวงศ์และชนิดที่ระบุไว้ในบัญชีที่ 3

3.1 ผู้นำเข้าพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 3 ที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศเนปาล โบลิเวีย บราซิล คอสตาริกาและ เมกซิโก จะต้องยื่นแบบคำขอ พ.พ.13 พร้อมหนังสืออนุญาตส่งออกจากประเทศต้นทางดังกล่าว ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร

ในกรณีที่นำเข้าพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศอื่นที่นอกเหนือจากประเทศดังกล่าวข้างต้น ผู้นำเข้าจะต้องยื่นหลักฐานอื่นประกอบเช่น หนังสือรับรองแหล่งกำเนิด (Certificate of Origin) เป็นต้น

3.2 พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสอบพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ที่นำเข้านั้นว่าถูกต้องตรงกับที่แสดงไว้ใน

3.3 หนังสืออนุญาตส่งออก จึงออกหนังสือนำเข้า โดยลงลายมือชื่อกำกับในช่อง 13 และ 14 ของแบบหนังสืออนุญาต (พ.พ. 14)

4. กรณีที่มีการนำเข้าพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ที่มาจากประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่าง

ประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (CITES) สามารถใช้ใบรับรองซึ่งลงนามโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจากประเทศเหล่านั้นได้

การขออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์

ผู้ที่มีความประสงค์จะส่งออกซึ่งพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์จะต้องขออนุญาตส่งออกกับกรมวิชาการเกษตร โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. การขออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามวงศ์และชนิดที่ระบุไว้ใน บัญชีที่ 1 และ 2 ที่ได้จากการ ขยายพันธุ์เทียม

1.1 ยื่นแบบคำขอ **พ.พ.13** พร้อมหลักฐานแสดงแหล่งที่มา วิธีการขยายพันธุ์เทียม หรือหมายเลขใบสำคัญการขึ้นทะเบียน สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ฯ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

- ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

- ในจังหวัดอื่นให้ยื่น ณ ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร ตามที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนดไว้ดังนี้

1. ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานภูเก็ต

2. ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานหาดใหญ่

3.ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานเชียงใหม่

พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสืออนุญาตส่งออก โดยลงลายมือชื่อกำกับในช่องที่ 13 ของแบบหนังสืออนุญาต

1.3 ก่อนที่จะทำการส่งออก พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ที่ส่งออกว่าถูกต้องตรง กับที่แสดงไว้ในหนังสืออนุญาตส่งออกเสร็จแล้วจึงลงลายมือชื่อกำกับในช่องที่ 14 ของแบบหนังสืออนุญาต จึงจะถือว่าเป็นหนังสือ อนุญาตส่งออกที่สมบูรณ์

2. การขออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามวงศ์และชนิดที่ระบุไว้ใน บัญชี 1 ที่ไม่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

2.1 ยื่นแบบคำขอ พ.พ. 13 พร้อมสำเนาหนังสืออนุญาตนำเข้าจากประเทศปลายทางและวัตถุประสงค์ในการส่งออกต่อ พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร

2.2 พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสืออนุญาตให้ได้ก็ต่อเมื่อ เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการพืชอนุรักษ์ที่กรมวิชาการเกษตร แต่งตั้ง ขึ้นให้ความเห็นชอบว่าการส่งออกพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ดังกล่าว จะไม่กระทบกระเทือนต่อการอยู่รอดของพืชอนุรักษ์ ชนิดนั้นในธรรมชาติ

2.3 เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการพืชอนุรักษ์เห็นชอบ พนักงานเจ้าหน้าที่จึงออกหนังสืออนุญาตส่งออก โดยลงลายมือชื่อ กำกับในช่องที่ 13 ของแบบหนังสืออนุญาต

2.4 ก่อนที่จะทำการส่งออก พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ที่ส่งออกนั้น ว่าถูกต้อง ตรงกับที่แสดงไว้ในหนังสืออนุญาตส่งออก จึงลงลายมือชื่อกำกับในช่องที่ 14 ของแบบหนังสืออนุญาต จึงจะถือว่าหนังสืออนุญาตนั้นสมบูรณ์ หนังสืออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามวงศ์ และชนิดที่ระบุไว้ในบัญชี 1 ที่ไม่ได้มาจากการเพาะเลี้ยงดังกล่าวนี้ จะออกให้ได้เฉพาะการส่งออกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น

การขออนุญาตส่งออกพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามวงศ์และชนิดที่ระบุไว้ใน บัญชี 2 ที่ไม่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

3.1 ยื่นคำขอแบบ พ.พ. 13 พร้อมแนบสำเนาใบอนุญาตค้าของป่าหวงห้าม หรือ หลักฐานแสดงแหล่งที่มา กรณีไม่ใช่ ของป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 แล้วแต่กรณี ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

- ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
- ในจังหวัดอื่นให้ยื่น ณ ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร ตามที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตร กำหนดไว้ดังนี้

1. ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานภูเก็ต
2. ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานหาดใหญ่
3. ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานเชียงใหม่

3.2พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสืออนุญาตส่งออก โดยลงลายมือชื่อกำกับในช่องที่ 13 ของแบบหนังสืออนุญาต

3.3 ก่อนที่จะทำการส่งออก พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ที่ส่งออกว่าถูกต้องตรง

กับที่แสดงไว้ในหนังสืออนุญาตส่งออก เสร็จแล้วจึงลงลายมือชื่อกำกับในช่องที่ 14 ของแบบหนังสืออนุญาต จึงจะถือว่าเป็นหนังสืออนุญาตส่งออกที่สมบูรณ์

การขออนุญาตนำผ่านพืชอนุรักษ์

ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ยื่นแบบคำขอ **พ.พ. 13** พร้อมหนังสือส่งออกจากประเทศต้นทางต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตรที่นำเข้า

2. พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสืออนุญาตนำผ่าน โดยลงลายมือชื่อกำกับในช่องที่ 13 ของแบบหนังสืออนุญาต

3. ผู้รับหนังสืออนุญาตนำผ่านพืชอนุรักษ์ หรือซากของพืชอนุรักษ์ จะต้องแสดงหนังสืออนุญาตนำผ่านพร้อมพืชอนุรักษ์หรือ ซากของพืชอนุรักษ์ที่จะนำผ่าน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตรที่จะทำการส่งออกตรวจ

4. เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วว่า พืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ที่นำผ่าน ถูกต้องตรงกับที่แสดงไว้ ในหนังสือ อนุญาตนำผ่าน พนักงานเจ้าหน้าที่จึงลงลายมือชื่อกำกับในช่อง 14 ของแบบหนังสืออนุญาต จึงจะถือว่าหนังสืออนุญาตนั้นสมบูรณ์

การออกหนังสือส่งออกพืชลูกผสมฯ

นิยามคำว่าพืชลูกผสมในที่นี้ หมายถึง " พืชซึ่งเกิดจากการผสมพันธุ์ต่างชนิดกัน โดยมีพ่อพันธุ์หรือแม่พันธุ์ หรือพ่อและแม่พันธุ์ เป็นพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 หรือพืชซึ่งมีบรรพบุรุษเป็นพืช ตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่า

และพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ "

ดังนั้นผู้ที่มีความประสงค์ จะให้กรมวิชาการเกษตรออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา
ว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ให้ปฏิบัติดังนี้

1. ยื่นคำขอตามแบบคำขอ ฯ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร หรือด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร ที่จะทำการส่งออก

2. พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือรับรอง ฯ ให้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจลงนาม จะลงลายมือชื่อกำกับในช่อง 13

3. เมื่อจะส่งออก พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจพืชลูกผสมว่าถูกต้องตรงกับที่แสดงไว้ในหนังสือรับรองฯ เสร็จแล้วจึงลงลายมือชื่อ กำกับในช่อง 14 จึงจะถือว่าหนังสือรับรองฉบับนั้นสมบูรณ์

สถานที่ติดต่อปรึกษาปัญหา

ส่วนกลาง

1. กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ 02-9405628 ต่อ 109-111
โทรสาร 02-9405628

2. กลุ่มนิติการและสิทธิประโยชน์ สำนักงานเลขานุการกรม กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ 02-5790151-7 ต่อ 111
โทรสาร 02-940-7452

3. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ 02-5790151-7 ต่อ 109
โทรสาร 02-5794406

ิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 ตู้ ป.ณ. 170
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50202
โทร. 053-498864 FAX. 053-498864

2. ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 2 ภายในบริเวณศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก ต.วังทอง อ.วังทอง จ.พิษณุโลก 65130
โทร.055-311305, 311990 FAX.055-311406

3. ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 ภายในบริเวณศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น ถ.มิตรภาพ อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
โทร.043-241286-7 FAX.043-241286-7

4. ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 ภายในบริเวณศูนย์วิจัยพืชไร่อุบลราชธานี ตู้ ป.ณ.79 อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000
โทร.045-244453 FAX.045-244453

5. ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 ภายในบริเวณศูนย์วิจัยพืชไร่ชัยนาท ต.บางหลวง อ.สรรพยา จ.ชัยนาท 17150
โทร.056-413044-5 FAX.056-413044-5

6. ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6ต.พลิ้ว อ.แหลมสิงห์ จ.จันทบุรี 22190
โทร./FAX. 039-397134, 397076

00

3

ใหญ่

07-8

ณะดังนี้

1. มีความสม่ำเสมอ หมายความว่า พันธุ์พืชนั้น ๆ มีลักษณะของส่วนต่าง ๆ ที่เหมือนกัน เช่น ลักษณะต้น รูปร่างของดอก สีของดอก ลักษณะผล หรือคุณสมบัติเฉพาะอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นผลจากสภาพทางพันธุกรรม

2. มีความคงตัว หมายความว่า พันธุ์พืชนั้นต้องสามารถแสดงลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะประจำพันธุ์ได้ทุกครั้งที่มีการ ขยายพันธุ์ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า จะต้องแสดงลักษณะประจำพันธุ์ที่เหมือนเดิมทุกครั้งเมื่อนำส่วนขยายพันธุ์ไปปลูก

3. มีลักษณะประจำพันธุ์แตกต่างจากพันธุ์อื่น หมายความว่า พันธุ์พืชนั้นต้องมีลักษณะที่สามารถมองเห็นได้ว่ามีความแตกต่าง จากพันธุ์อื่นอย่างเด่นชัด หรือมีคุณสมบัติอย่างใดเป็นพิเศษ ที่ทำให้แตกต่างจากพันธุ์อื่นอย่างเด่นชัด เช่น มีความต้านทานต่อโรค พืชชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างเด่นชัด มีความต้านทานต่อแมลงศัตรูพืชชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างเด่นชัด เหล่านี้เป็นต้น ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ต้องเป็นผลเนื่องมาจากพันธุกรรมสำหรับพืชป่ายกเว้นลักษณะในข้อ 1 หมายความว่า พืชป่าไม่จำเป็นต้องมีลักษณะ ตามข้อ 1 คือความสม่ำเสมอ

พันธุ์พืชที่จะได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

1. **<u>พันธุ์พืชใหม่</u>** หมายความว่า เป็นพันธุ์พืชที่มีลักษณะคุณสมบัติที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในพันธุ์นั้น

2. **<u>พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น</u>** หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีอยู่ใน ชุมชนใดชุมชนหนึ่งโดยเฉพาะ

3. **<u>พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป</u>** หมายความว่า พันธุ์พืชที่กำเนิดในประเทศ หรือมีอยู่ในประเทศ และได้มีการใช้ ประโยชน์อย่างแพร่หลาย เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

4. **<u>พันธุ์พืชป่า</u>** หมายความว่า พันธุ์พืชที่มีหรือเคยมีอยู่ในประเทศตามสภาพธรรมชาติ และไม่ได้นำมาใช้ เพาะปลูกอย่างแพร่หลาย

ลักษณะการคุ้มครอง

ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช การคุ้มครองพันธุ์พืชมีลักษณะแตกต่างออกไป โดยสามารถแบ่งออก เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. พันธุ์พืชที่ได้รับความคุ้มครอง ที่ต้องจดทะเบียน ก่อนที่จะได้รับความคุ้มครอง ได้แก่ พันธุ์พืชใหม่ และพันธุ์พืช พื้นเมืองเฉพาะถิ่น
2. พันธุ์พืชที่ได้รับความคุ้มครอง โดยไม่ต้องจดทะเบียนการคุ้มครองเป็นไปโดยอัตโนมัติ กล่าวคือ ใครนำพันธุ์พืชกลุ่มนี้ไป ศึกษา ทดลอง หรือวิจัย เพื่อประโยชน์ในทางการค้า จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และทำข้อตกลง แบ่งปันผลประโยชน์ โดยให้นำเงินรายได้ตามข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ส่งเข้าสู่กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช พืชในกลุ่มนี้ได้แก่ พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า

คุณสมบัติของพันธุ์พืชใหม่ที่จะขอจดทะเบียน

พันธุ์พืชใหม่ที่จะนำมาขอจดทะเบียนจะต้องมีคุณสมบัติ และองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้
1. แตกต่างจากพันธุ์อื่นอย่างเด่นชัด
2. ต้องมีความสม่ำเสมอของพันธุ์
3. มีความคงตัวของพันธุ์

ี นลักษณะของพันธุ์พืชแล้วยังมีองค์ประกอบอื่นใน
มคุ้มครองนั่นคือ พันธุ์พืชใหม่ที่จะขอความคุ้มครองต้องเป็นพันธุ์พืชที่ไม่เคยนำส่วนขยายพันธุ์ไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในกรณีใด ๆ เกินกว่า 1ปี ก่อนวันยื่นขอความคุ้มครอง

ในการกำหนดว่าพืชชนิดใดที่ จะขอความคุ้มครองเป็นพันธุ์พืชใหม่ได้นั้น รัฐมนตรีต้องประกาศ กำหนดชนิด ที่จะมาขอรับความคุ้มครองเช่น ณ เวลานี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศกำหนด พืช 4 ชนิดที่ สามารถมาขอรับความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ดังกล่าวคือ มะม่วง ทุเรียน ข้าว และกล้วยไม้สกุลหวาย

สำหรับพันธุ์พืชใหม่ที่ปรับปรุงได้ โดยวิธีการทางพันธุวิศวกรรมหรือการตัดต่อพันธุกรรมพันธุ์พืช สามารถที่จะขอรับความคุ้มครองแต่มีเงื่อนไข ว่าต้องผ่านการประเมินผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพ ของประชาชน จากกรมวิชาการเกษตร หรือหน่วยงานที่ คณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชกำหนดเสียก่อนถึงจะได้รับการจดทะเบียนพันธุ์

การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

ในการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นนั้น พันธุ์พืชนั้นจะต้องมี คุณสมบัติคือมีความคงตัวสม่ำเสมอ และความแตกต่างจากพันธุ์อื่นแล้วมีอยู่ภายในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ภายในราชอาณาจักร ชุมชนนั้นจะต้องมาขอขึ้นทะเบียนชุมชนเสียก่อนจึงสามารถมาขอรับความคุ้มครองเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นได้

การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า

การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า จะได้รับความคุ้มตรองในลักษณะของผู้ใดที่นำพันธุ์พืชดังที่กล่าว แล้วไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา วิจัย ปรับปรุงพันธุ์พืชเพื่อประโยชน์ทางการค้าจะต้องขออนุญาต ต้องขออนุญาตกับพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องทำสัญญาแบ่งปันผลประโยชน์ หมายความว่าพันธุ์พืชที่อยู่ในประเทศทุกชนิดจะ ได้รับความคุ้มครอง การเข้าถึงพันธุ์พืชทั้ง 2 ชนิด ดังกล่าว เพื่อ

สำหรับพันธุ์พืชใหม่ ผู้เป็นเจ้าของสิทธิหรือเรียกว่าผู้ทรงสิทธิ มีสิทธิแต่ผู้เดียวในการผลิต ขาย จำหน่าย นำเข้า และส่งออกนอกราชอาณาจักร หรือมีไว้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชใหม่

สำหรับพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ชุมชนมีสิทธิที่จะปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย ผลิต ขาย ส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือจำหน่ายด้วยประการใด ๆ ซึ่งส่วนขยายพันธุ์ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากพันธุ์พืชเป็นผู้กำหนด โดยให้จัดสรุปในอัตราส่วนดังนี้ผู้อนุรักษ์ 20% ชุมชน 60% องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกร หรือ สหกรณ์ที่เป็นผู้ทำนิติกรรม 20%

ในการขายส่วนขยายพันธุ์ของพันธุ์พืชใหม่ จะต้องแสดงเครื่องหมายให้ปรากฏที่ส่วนขยายพันธุ์ ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อ

การคุ้มครองสิทธิของผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชใหม่และพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น สิทธิของผู้ที่ได้รับความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการจำหน่าย จ่ายแจก ผลิตหรือนำเข้า ส่งออกนอกราชอาณาจักร หรือมีไว้เพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของพันธุ์พืชใหม่เกษตรกรได้รับอนุญาตให้ใช้ส่วนขยายพืชจากพืชที่ปลูก โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ สำหรับสิทธิของชุมชนที่เป็นเจ้าของพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น มีเช่นเดียวกับสิทธิพันธุ์พืชใหม่ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนสิทธิในพันธุ์พืชใหม่หรือผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พื้นเมืองเฉพาะถิ่น ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นศาลอาจจะมีความเห็นให้ผู้ละเมิดชดใช้ค่าเสียหาย ทั้งนี้ก็แล้วแต่ความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือศาลจะสั่งริบพันธุ์พืชหรือสิ่งที่อยู่ในครอบครองของผู้ละเมิด หรือผู้ฝ่าฝืนสิทธิของผู้ทรงสิทธิ นอกจากนี้ยังมีโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิไม่ว่าจะเป็นพันธุ์พืชใหม่หรือชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นซึ่งมีโทษจำคุก ไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เว้นสิทธิ

ข้อยกเว้นสิทธิสำหรับการกระทำดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นการละเมิด

1. การกระทำโดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นส่วนขยายพันธุ์
2. การกระทำโดยไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า

3. การเพาะปลูกหรือขยายพันธุ์โดยเกษตรกร ใช้ส่วนขยายพันธุ์ที่ตนเองเป็นผู้ผลิตในการเพาะปลูก สำหรับพันธุ์พืชที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ประกาศให้เป็นพันธุ์พืชที่ควรส่งเสริมการปรับปรุงพันธุ์ให้เกษตรกรสามารถเพาะปลูกหรือขยายพันธุ์ได้ไม่เกิน 3 เท่าที่ได้มา

4. การกระทำโดยสุจริต

ระยะเวลาในการคุ้มครองพันธุ์พืช

ผู้ที่ได้รับการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ ระยะเวลาในการคุ้มครองแตกต่างกัน เป็นไปตามกลุ่มพืช

1. พืชที่จะได้รับความคุ้มครอง 12 ปี เป็นพืชที่ให้ผลผลิตตามลักษณะประจำพันธุ์ได้หลังจากปลูกจากส่วนขยายพันธุ์ภาย ในเวลาไม่เกิน 2 ปี เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง

2. กลุ่มที่ 2 พืชยืนต้นหรือพืชที่ให้ผลผลิตตามลักษณะประจำพันธุ์ได้หลังจากปลูกจากส่วนขยายพันธุ์ เกินกว่า 2 ปี ระยะเวลาในความคุ้มครอง ุ 17 ปี พืชในกลุ่มคือกลุ่มไม้ผล เช่น มะม่วงทุเรียน

3. กลุ่มที่ 3 ป็นกลุ่มพืชที่ใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ เป็นไม้ยืนต้น หรือเป็นพืชที่ใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ที่ให้ผลผลิตตามลักษณะประจำพันธุ์ หลังจากปลูกจากส่วนขยายพันธุ์ในเวลาเกินกว่า 2 ปี ระยะเวลาในการคุ้มครองในกลุ่มนี้มีอายุในการคุ้มครอง 27 ปี เช่น ต้นสัก เป็นต้น

สำหรับอายุในการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น มีอายุความคุ้มครองในแต่ละพันธุ์พืชเช่นเดียวกับพันธุ์พืชใหม่ แต่สำหรับพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น อายุ

คุ้มครองสามารถยืดออกไปได้เป็นครั้งคราว ซึ่งแตกต่างจากการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ที่สามารถยืดอายุความคุ้มครองได้

การระงับและเพิกถอนสิทธิพันธุ์พืชใหม่

เมื่อมีเหตุจำเป็นในการป้องกันรักษาโรค และส่งเสริมสุขภาพ การรักษาสวัสดิภาพของประชาชน การรักษาและอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น หรือเพื่อประโยชน์ต่อความมั่นคงของประเทศ ในการรักษาความมั่นคงทางอาหาร การป้องกันการผูกขาดทางการค้า หรือเพื่อสาธารณะอย่างอื่น รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชมีอำนาจดังนี้ :-

1. ประกาศห้ามมิให้ผลิต ขาย หรือจำหน่าย นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งพันธุ์พืชใหม่
2. อนุญาตให้บุคคลอื่นกระทำการผลิต ขาย หรือจำหน่าย นำเข้ามาในราชอาณาจักร หรือส่งออกนอกราชอาณาจักร โดยเสียค่าตอบแทนที่เหมาะสมแก่ผู้ทรงสิทธิ
3. เพิกถอนหนังสือสำหรับแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่

บทลงโทษ

1. พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดบทลงโทษพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ด้วยในมาตรา 63 ในกรณีที่เปิดเผยข้อมูล หรือให้ผู้อื่นใช้ส่วนขยายพันธุ์ที่ได้รับมอบโดยไม่ได้รับคำยินยอมจากเจ้าของ หรือมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. สำหรับผู้ละเมิดสิทธิ (ตามมาตรา 33 หรือ 47) จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
3. สำหรับผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชใหม่ ที่ไม่แสดงเครื่องหมายตามที่กำหนดไว้ โทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
4. สำหรับผู้ปลอมแปลง หรือใช้เครื่องหมายเลียนแบบทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าพันธุ์พืชนั้นเป็นพันธุ์พืชที่ได้รับความคุ้มครอง ทั้งที่รู้อยู่แล้วว่าไม่เป็นจริงตามนั้น มีโทษ

็อปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 68)

อมด้วยในการ

มาตรา 61 ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชใหม่ หรือผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามมาตรา 33 หรือมาตรา 47 แล้วแต่กรณี ศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่าฝืนชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหาย รวมทั้งการสูญเสียผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิของผู้ทรงสิทธิด้วย

มาตรา 62 บรรดาพันธุ์พืช หรือสิ่งที่อยู่ในความครอบครองของผู้กระทำการ อันเป็นการฝ่าฝืนสิทธิของผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชใหม่ หรือผู้ทรงสิทธิในพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นตามมาตรา 33 หรือมาตรา 47 แล้วแต่กรณี ให้ศาลสั่งริบเสียทั้งสิ้นบรรดาสิ่งที่ศาลสั่งริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน และให้กรมวิชาการเกษตรนำไปดำเนินการตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

อัตราค่าธรรมเนียม

อัตราค่าธรรมเนียมที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติมีดังนี้

1. คำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ฉบับละ 100 บาท
2. คำคัดค้านการขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ฉบับละ 100 บาท
3. หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ ฉบับละ 500 บาท
4. ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ฉบับละ 1,000 บาท

แบบฟ

แบบ พ.พ. 13 คำขอรับหนังสืออนุญาตนำเข้า ส่งออก นำผ่าน พืชอนุรักษ์หรือซากพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

แบบ พ.พ. 15 คำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

แบบ พ.พ. 16 ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

แบบ พ.พ. 17 บัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน

แบบ พ.พ. 18 บัญชีเพิ่มหรือลดชนิดพืชอนุรักษ์หรือจำนวนพ่อแม่พันธุ์

แบบ พ.พ. 19 คำขอต่ออายุใบสำคัญ การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

แบบ พ.พ. 20 คำขอใบแทนใบสำคัญ การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

แบบ พ.พ. 21 คำขอแก้ไขรายการใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เพิ่ม ลด สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

แบบคำขอรับหนังสืออนุญาตนำเข้า ส่งออก นำผ่าน พืชอนุรักษ์หรือซากพืชอนุรักษ์

ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

Application Form for Import Export and Re-export Permit of Conserved Plants Under Plant Act B.E. 2518

เขียนที่…….Place…….

วันที่……..Date……..

ข้าพเจ้า……...

อายุ……. ปี สัญชาติ……..

Mr./Mrs./Miss Family name Age Nationality

ที่อยู่……

Address

ขอรับหนังสืออนุญาต(เขียนเครื่องหมาย / ในช่อง [ ]ตามประเภทหนังสืออนุญาตที่ขอ)

requests for permit (please check at appropriate boxes)

[ ] หนังสืออนุญาตนำเข้า

Import permit

[ ] หนังสืออนุญาตส่งออก

Export permit

[ ] หนังสืออนุญาตนำผ่าน

Re-export permit

สำหรับพืชอนุรักษ์หรือซากพืชอนุรักษ์ ดังรายการด้านหลัง

for live or dead conserved plants as listed overleaf

ที่อยู่ผู้

ส่ง……

……..

Name & Address of Permittee

ชื่อที่อยู่

ผู้รับ……..……

……..

Name & Address of Consignee

เครื่องหมายที่สังเกตบนหีบห่อ…… มูลค่า……

โดยพาหนะ……..……..

Distinguishing Marks Values Means of Conveyance

นำเข้าประเทศปลายทาง……ประมาณวันที่……

Point of Entry Date……

ลายมือชื่อ……

Signature

แบบ พ.พ. 13

รายชื่อพืชอนุรักษ์ หรือซากพืชอนุรักษ์……..

(List of Conserved Plants)

ลำดับที่……..

(Number)

ชื่อวิทยาศาสตร์……

(Scientific Name of Plants)

บัญชีหมายเลขและแหล่งที่มา……

(Appendix No. and Source)

จำนวน ……

(Quantity)

แบบคำขอหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืช ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่ง ชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์

Application Form for Certificate of Exportation of Hybrids Plants under CITES List

เขียนที่……..

Place

วันที่……..

Date

ข้าพเจ้า…….. อายุ……ปี

สัญชาติ…….

Mr./Mrs./Miss Family name Age Nationality

ที่อยู่……..

Address

ขอรับหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืช ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ดังรายการด้านหลัง

request for a certification of exportation of hybrids plants under CITES list as indicated overleaf

ที่อยู่ผู้

ส่ง……

……..

Name & Address of Permittee

ชื่อที่อยู่

ผู้รับ……

……..

Name & Address of Consignee

เครื่องหมายที่สังเกตบนหีบห่อ…… มูลค่า……

โดยพาหนะ……..

Distinguishing Marks Values Means of Conveyance

นำเข้าประเทศปลายทาง…….ประมาณวันที่…….

Point of Entry Date

……..

ลายมือชื่อ…….

Signature

รายชื่อพืช…….

(List of of Plants)

ลำดับที่……..

Number

ชื่อวิทยาศาสตร์……

Scientific Name

จำนวน……..

Quantity……

หมายเหตุ…….

Remarks

****